

CONCLUSION

The Finnish immigration to northern Norway contributed in many ways to the development of this area, especially in the economic and cultural fields. The Finns were an important source of labor (besides working as fishermen, farmers, many Finns made a living as carpenters) at a time when there was a severe lack in this area. They seem to have contributed most in agriculture. In that way the Finns played an important part in making the economy more flexible and more differentiated in northern Norway. The cultural influence of the Finns can still easily be seen in language, in religion, in agricultural technology and in daily usages. Research on the Finnish culture in northern

Norway has been neglected but the last few years have shown great interest in this field. Tromsø Museum, for instance, has undertaken an extensive comparative study of Varanger covering several aspects and concentrating on the mixed cultural landscape of the area. This new interest is emphasized by the fact that for the first time a public report (financed by the Norwegian state) on Finnish culture in northern Norway has been published.

- 1) The migrants from Sweden were mainly Finnish speaking (most of them came from Tornedalen), therefore also they are called "Finns" in this paper.
- 2) 34 % - Torne Valley.
40 % - Finnish Lapland (of today).

Siirtolaisuus Pohjois-Suomesta ja -Ruotsista Pohjois-Norjaan 1800-luvulla

EINAR NIEMI, YLIOPISTON LEHTORI,
TROMSÖ

Vadsö Finnmarkissa, Pohjois-Norjassa, tarjoaa edullisen kohteen tarkastella Pohjois-Norjaan 1800-luvulla suuntautunutta voimakasta suomalaista siirtolaisuutta. Runsaasta lähdemateriaalista mainittakoon Suomen Lapin ja Ruotsin Tornionjokilaakson kuntien kirkonkirjat, samoin kuin Oulun ja Norrbottenin läänien maaherrojen raportit. Varsinaisia tilastoja 1800-luvun siirtolaisuudesta Norjaan ei ole. Väestölaskenta ja paikallisten kirkkojen ilmoitukset ovat melko luotettavia, vaikka tavallisesti siirtolaisten lukumäärä väestönlaskennassa oli suurempi kuin kirkonkirjoissa kausisiirtolaisuuden takia.

Tieteellinen kirjallisuus Pohjois-Norjan suomalaisista oli vähäistä aina 1920-luvulle saakka, jolloin aiheesta ilmestyi muutamia lyhyitä tutkielmia. Niistä paras oli Just Qvigstadin suuntaa antava tutkielma. Vasta nyt, 1970-luvulla, on mielenkiinto asiaan herännyt uudelleen.

Suomen, Ruotsin ja Norjan pohjoisosat olivat vuosisatojen ajan olleet yhteydessä toi-

siinsa. Kausisiirtolaiset löysivät tiensä rikkaille kalavesille vanhoja kauppareittejä pitkin. Varsinainen siirtolaisuus Pohjois-Norjaan ei kuitenkaan alkanut ennen kuin 1700-luvulla. Ensimmäisten siirtolaisten määränpääntä olivat Altan alue Finnmarkissa ja Lyngen Tromsössä. 1830-luvun puolivälissä siirtolaisvirta muutti suuntaansa läntisten seutujen kadottaessa viehätöksensä. Tämä muutos johtui osittain kupariteollisuuden rappeutumisesta lännessä, osittain Varangerin alueen rikkaista kalavesistä ja osittain siirtolaisten halusta saada omaa maata, joka oli vielä mahdollista idässä. Vasta 1863 asetettiin maapalstan saamisen ehdoksi norjankielisyys. Suomalaisia siirtokuntia perustettiin useisiin paikkoihin Varangerin vuonon ympäristöön, mutta Vadsøn alue muodostui siirtolaisten kannalta varsinaiseksi magneetiksi. Jotkut alueista olivat täysin suomalaisten asuttamia ja aika ajoin yli puolet koko kunnan asujaimistosta oli suomalaisia.

Muuttoliike Vadsøon tapahtui kolmessa

vaiheessa: 1) 1830-luvulta 1850-luvun puoliväliin, 2) 1860-luvulla, 3) 1880-luvun alussa. Suomalaisten lukumäärä Finnmarkissa ja Tromsissa saavutti huippunsa 1875. 1890-luvulla siirtolaisuus näille seuduille oli melkein kokonaan tyrehtynyt.

Suurin osa Suomen siirtolaisista tuli Oulun läänistä, joka siihen aikaan käsitti melkein koko Pohjois-Suomen. Ruotsin suomalaiset taas tulivat pääasiassa Tornionjokilaaksoista.

Siirtolaiset seurasivat vanhoja reittejä Jäämerelle. Läntinen reitti alkoi Tornionjokilaaksosta ja päättyi Skibotnin vanhaan markkinapaikkaan Lyngenissa. Keskireitti johti Altaan ja itäinen, jota monet Vadsøon pyrkivät seurasiivat, Inarin kautta Neideniin ja Bugøy-vuonoon Varangerin etelärannikolla. Useimmiten siirtolaiset taivalsivat 20-30 hengen ryhmissä jalan tai suksin. Ne, joilla oli varaa, vuokrasivat hevosia tai poroja. Yleensä muutto tapahtui loppupalvella tai varhaiskevällä kalastuksen ja maanviljelyksen takia.

Tilastot osoittavat, että varsinkin alkuaikoina koko perhe otettiin mukaan siirtolaisiksi lähdeittäessä. Naisia oli joukossa huomattavan suuri määrä. Kotiseuduillaan siirtolaiset olivat olleet maanviljelijöitä, torppareita, palvelijoita tai maatyöläisiä.

Köyhyys, nälkä ja katovuodet yleensä mainitaan maastamuuton pääasiallisiksi syiksi. Kokonaiskuvan saamiseksi syy-yhteyksistä on kuitenkin tarkasteltava sekä "työntö"-että "veto"-alueiden demograafisia, taloudellisia ja sosiaalisia tekijöitä. Demograafista kehitystä pohjois-Suomessa ja -Ruotsissa voidaan pitää osasyynä suomalaisten muuttoon pohjois-Norjaan. Väestönkasvu ylitti taloudellisen kasvun. Pääelinkeino, maanviljelys,

ei enää pystynyt tarjoamaan toimeentuloa kasvavalle väestölle. Suuret nälkävuodet sinänsä eivät selitä maastamuuttoa, ne vain vauhdittivat sitä.

Pohjois-Suomen ja -Ruotsin asukkaat olivat vanhastaan liikkuvaa väkeä. Pohjois-Norjan kautta monelle aukeni tie Atlantin yli Amerikkaan.

Uskonnollisilla syillä oli mahdollisesti osansa Norjaan muutossa, sillä varhaisten laestadiolaisten elämä Suomessa ei aina ollut helppoa. Eräs ensimmäisistä laestadiolaisuusrakunnista Norjassa perustettiin Vadsøon. Yleensä Pohjois-Norjaa ja erityisesti Finnmarkia voidaan pitää 1700- ja 1800-luvuilla alueena, joka tarjosi tilaa siirtolaisille.

Suomalaiset sulautuivat melko hitaasti norjalaiseen yhteiskuntaan. Seka-avioliittonen määrä nousi verraten vähän, ja vielä 1886 Vadsøon oppikoulussa ei ollut yhtään suomalaista lasta, vaikka 70 % heistä kävi kansakoulun.

Suomen kieli elää yhä Vadsøon alueella. Suomalaiset asuivat tavallisesti muista erillään omissa siirtokunnissaan ja tämä auttoi kielen säilymisessä.

Suomalaisten siirtolaisuus on ollut apuna Pohjois-Norjan taloudellisessa ja kulttuurillisessa kehityksessä. Suomalaiset toivat kipeästi kaivattua työvoimaa ja auttoivat muovaamaan seudulle taipuisan ja erikoistuneen talouden. Suomalaisten tuomat kulttuurivaiikutteet tulevat esiin kielessä, uskonnossa, maataloustekniikassa ja jopa päivittäisissä askareissa.

Suomalaisen siirtolaiskulttuurin tutkimusta Pohjois-Norjassa on laiminlyöty, mutta viime vuosina mielenkiinto siihen on jälleen herännyt yhdessä yleisen mielenkiinnon kanssa vähemmistöryhmiin ja siirtolaisuuteen yleensä.